

Stanisław Garlicki

Ubezpieczenia społeczne adwokatury

Palestra 8/5(77), 36-49

1964

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

I. Skład Wyższej Komisji Dyscyplinarnej

Wyższa Komisja Dyscyplinarna została wybrana (w liczbie 23 osób) przez Zjazd Adwokatury w dn. 24—25 października 1959 r. w składzie następującym:

1. adw. Antoni Bądkowski	13. adw. Andrzej Modrzewski
2. adw. William Beyer	14. adw. Juliusz Pomorski
3. adw. Roman Burnatowicz	15. adw. Lech Różański
4. adw. Aleksander Dubrowski	16. adw. Leon Różycki
5. adw. Stanisław Hejmowski	17. adw. Stanisław Rybczyński
6. adw. Adam Jagielski	18. adw. Tadeusz Sarnowski
7. adw. Mieczysław Jarosz	19. adw. Antoni Tyszyński
8. adw. Józef Kliński	20. adw. Marian Wagner *
9. adw. Jan Kocznur	21. adw. Zbigniew Wieczorek
10. adw. Aleksander Lasocki	22. adw. Michał Willamowicz
11. adw. Kazimierz Mamrot	23. adw. Jan Woroniecki
12. adw. Adam Michnik	

Na posiedzeniu odbytym w dn. 14 listopada 1959 r. Komisja dokonała wyboru Prezesa w osobie adwokata Józefa Klińskiego i Wiceprezesa w osobie adwokata Williama Beyera.

* Zmarł.

STANISŁAW GARLICKI

Ubezpieczenia społeczne adwokatury

I. Uwagi wstępne

Dokonana z dniem 1 stycznia 1964 r. reforma adwokatury przyniosła m.in. doniosłą dla adwokatury zdobycz w postaci objęcia jej ubezpieczeniem społecznym.

Wielu adwokatów korzystało dotychczas z ubezpieczeń społecznych, przede wszystkim z tytułu swych czynności w charakterze radców prawnych. Nie wszyscy jednak radcowie prawni byli objęci ubezpieczeniem, nie korzystali bowiem z jego dobrodziejstw ci adwokaci-radcowie prawni, których z zakładem pracy łączyła umowa zlecenia. Ponadto przy wymiarze świadczeń z ubezp. społ. nie były brane pod uwagę dochody osiągane z wykonywania zawodu w zespołach adwokackich. Poza ubezpieczeniem społecznym pozostawała jednak znaczna większość adwokatów wykonujących zawód w zespołach bądź w kancelariach indywidualnych, z chwilą zaś oddzielenia wykonywania zawodu adwokata od radcostw odpadła dla adwokatów w zespołach możliwość korzystania z ubezpieczeń społecznych poprzez radcostwo.

Ustawodawca, oddzielając wykonywanie zawodu adwokata od radcostwa, pod-

dał jednocześnie obowiązkowi ubezpieczenia ogół adwokatów wykonujących zawód w zespołach, rekompensując w ten sposób z nadwyżką utratę ubezpieczenia przez rezygnację z radcostwa.

II. Podstawy prawne ubezpieczenia adwokatów

Poza ogólnymi przepisami z zakresu ubezpieczeń społecznych, które będą przytoczone niżej, ubezpieczenie adwokatów normuje art. 77 i 107 ustawy o ustroju adwokatury z 19.XII.1963 r.¹ (zwanej dalej „ustawą”) i rozporządzenie Rady Min. z 4.III.1964 r. w sprawie ubezpieczenia społecznego adwokatów-członków zespołów adwokackich i ich rodzin² (zwane dalej „rozporządzeniem”). Ponadto należy mieć na uwadze 2 okólniki ZUS, a mianowicie okólnik nr 18 z 20.III.1964 r. (Znak: Rn 537-1/64) dotyczący zaopatrzenia emerytalnego i okólnik nr 22 z 28.III.1964 r. (Znak: Zn OO-5/64) dotyczący pozostałych zagadnień ubezpieczenia adwokatów. Okólniki te nie mają z istoty rzeczy charakteru norm obowiązujących adwokaturę, stanowią jednak z jednej strony wykładnię poszczególnych przepisów, a z drugiej — polecenie dla placówek ZUS co do sposobu realizacji ubezpieczenia adwokatów.

III. Zasięg osobowy ubezpieczenia

Ustawa w art. 77 obejmuje ubezpieczeniem społecznym (tzw. ubezpieczeniem na wypadek choroby i macierzyństwa, ubezpieczeniem rodzinnym oraz powszechnym zaopatrzeniem emerytalnym) adwokatów-członków zespołów oraz członków rodzin tych adwokatów, dotyczy zatem wyłącznie adwokatów wykonujących zawód w zespołach adwokackich. Tym samym więc ustawa nie obejmuje ubezpieczeniem następujących kategorii osób:

a) adwokatów wykonujących zawód indywidualnie (art. 110 ustawy); w tym miejscu należy od razu zaznaczyć, że wymienieni adwokaci, jeżeli nie wstąpią do zespołów do dnia 31.XII.1964 r., nie będą mogli uzyskać renty inwalidzkiej na warunkach ulgowych (zob. niżej pkt VI),

b) adwokatów wykonujących zawód w społecznych biurach pomocy prawnej, gdyż ta kategoria adwokatów będzie pozostawać (względem tych biur) w stosunku umowy o pracę (art. 5 ust. 2 ustawy) i wobec tego nie zachodzi potrzeba odrębnego normowania ich ubezpieczenia,

c) adwokatów nie wykonujących zawodu; jeżeli adwokat taki zajmuje jedno ze stanowisk wymienionych w art. 70 ustawy, podlega on ubezpieczeniu z tego tytułu,

d) aplikantów adwokackich, stosownie bowiem do art. 89 ust. 3 ustawy stosuje się do nich, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, ogólne przepisy ustawodawstwa pracy dotyczące pracowników umysłowych; ustawa w tym zakresie istotnie „nie stanowi inaczej”, przez pojęcie zaś ogólnych przepisów ustawodawstwa pracy należy rozumieć także przepisy o ubez. społ. (podobnie ujmuje tę rzecz okólnik ZUS Nr 22, zob. punkt 3. 1).

Ustawa w art. 77 ogranicza się jedynie do zrównania adwokatów-członków zespołów i ich rodzin z pracownikami w zakresie świadczeń z ubez. społ., przy

¹ Dz. U. Nr 57, poz. 309.

² Dz. U. Nr 10, poz. 62.

czym dla oceny prawa do świadczeń i ich wysokości traktuje pracę w zespole — po dniu wejścia w życie ustawy — na równi z zatrudnieniem, a wynagrodzenie z tego tytułu na równi z wynagrodzeniem z tytułu zatrudnienia. Z tego sformułowania wynikają 2 konsekwencje:

1) przyznane przez art. 77 ustawy uprawnienia dotyczą tylko adwokatów należących do zespołów po 1 stycznia 1964 r. Okres pracy w zespole przed 1 stycznia 1964 r. sam przez się nie uprawnia do świadczeń z ubezpiecz. społ., aczkolwiek nie jest bez wpływu na prawo do tych świadczeń (zob. niżej pkt VI);

2) adwokaci-członkowie zespołów zostali — z mocy ustawy — tylko zrównani z pracownikami w pewnym zakresie. Adwokat-członek zespołu nie pozostaje więc względem zespołu w stosunku pracy, nie jest pracownikiem zespołu, gdyż wtedy podlegałby ubezpiecz. społ. z mocy ogólnych przepisów ubezpieczeniowych, tak jak to będzie miało miejsce w stosunku do adwokata-członka społecznego biura pomocy prawnej. Właśnie dlatego, że adwokata-członka zespołu nie łączy z zespołem stosunek pracy, lecz stosunek specyficzny, konieczny był przepis art. 77 ustawy. Nie rozwodzę się nad tym szerzej, gdyż w tej kwestii Redakcja „Palestry” zamieści osobne opracowanie.

IV. Świadczenia z ubezpieczeń na wypadek choroby i macierzyństwa

Adwokaci-członkowie zespołów i członkowie rodzin tych adwokatów mają z mocy art. 77 prawo do świadczeń z tego ubezpieczenia na równi z pracownikami. Zakres świadczeń z ubezpiecz. społ. na wypadek choroby i macierzyństwa normują przepisy ustawy z 28.III.1933 r.³ oraz ustawy z 1.III.1949 r.⁴

Nie sposób omówić w niniejszym artykule wszystkich zagadnień dotyczących ubezpieczenia na wypadek choroby i macierzyństwa (to samo dotyczy będzie także dalszych uwag co do innych rodzajów ubezpieczeń), należy więc odesłać zainteresowanych do tekstów odpowiednich przepisów bądź do opracowań specjalistycznych. Wskazać tu należy jedynie na pewne węzłowe zagadnienia, mogące mieć znaczenie dla czytelników „Palestry”.

Zgodnie z art. 95 ustawy z 28.III.1933 r. ubezpieczeni (w naszym wypadku adwokaci-członkowie zespołów) korzystają z uprawnień do pomocy leczniczej, obejmującej opiekę lekarską, lekarstwa i środki opatrunkowe, środki lecznicze i pomocnicze oraz środki pomocnicze przeciwko zniekształceniu i kalectwu (protezowanie). Pomoc ta, zgodnie z art. 2 ustawy z 1.III.1949 r., jest nieograniczona w czasie, dopóki adwokat jest członkiem zespołu. Po wystąpieniu z zespołu adwokat może korzystać z pomocy leczniczej jeszcze przez 26 tygodni.

Członkowie rodzin adwokata należącego do zespołu korzystają z pomocy leczniczej na równi z adwokatem, jednakże najwyżej przez 13 tygodni w poszczególnych wypadkach choroby w roku kalendarzowym.

Pilnym problemem wymagającym rozwiązania jest leczenie sanatoryjne. Ubezpieczeni korzystają z tego rodzaju leczenia na podstawie skierowań wydawanych przez związki zawodowe (rencistom wydają skierowania wydziału zdrowia rad narodowych), które opierają się w tej mierze na orzeczeniach lekarskich. Ponieważ adwokaci wykonujący zawód w zespołach nie są członkami związków zawodowych, nie będą mogli z tego źródła otrzymać skierowań. Należy więc dążyć do tego, by podobnie jak związki zawodowe pewną część skiero-

³ Dz. U. Nr 51, poz. 396 z późniejszymi licznymi zmianami.

⁴ Dz. U. Nr 18, poz. 109.

wań mógł otrzymać samorząd adwokacki i w tych granicach zapewnić adwokatom korzystanie z lecznictwa sanatoryjnego.

Zasiłek chorobowy wynosi 70% przeciętnego tygodniowego zarobku ubezpieczonego z okresu zatrudnienia z ostatnich 13 tygodni przed zachorowaniem za każdy dzień stwierdzonej niezdolności do pracy (art. 95 i 99 ustawy z 28. III.1933 r.). Zgodnie z § 2 rozporządzenia zasiłek chorobowy oblicza się od podstawy wymiaru świadczeń (patrz niżej pkt IX). Zgodnie zaś z art. 76 ustawy w związku z art. 19 rozp. P.R. o umowie o pracę prac. umysł. z 16. III.1928 r.⁵ adwokat uczestniczy w dochodach zespołu w razie czasowej niezdolności do pracy spowodowanej chorobą. Zakres tego uczestnictwa określają § 34 i 35 rozporządzenia o zespołach, a to zgodnie z § 37 tego rozporządzenia. W tym okresie należy się adwokatowi tzw. minimum oraz odpowiedni udział w nadwyżce obliczony w stosunku do kwoty, jaka w danym miesiącu zalicza się na jego dobro zgodnie z § 34 rozporządzenia o zespołach. W tymże okresie, zgodnie z art. 95 ustawy, adwokat nie jest uprawniony do korzystania z zasiłku chorobowego. Dopiero gdy należycie stwierdzona niezdolność do pracy przekroczy okres 3 miesięcy, przysługuje mu — począwszy od tego momentu — zasiłek. Zasiłek ten wypłacany jest w zasadzie przez okres 26 tygodni niezdolności do pracy (art. 95 ustawy z 28. III.1933 r.), przy czym na okres ten zalicza się okres niezdolności do pracy, w ciągu którego adwokat z mocy powołanych wyżej przepisów uczestniczył w dochodach zespołu.

Normalnie więc adwokat może otrzymać zasiłek chorobowy z tytułu tej samej choroby (patrz art. 98 ustawy z 28. III.1933 r.) tylko przez 13 tygodni. Okres ten może być jednak przedłużony o dalsze 13 tygodni, jeżeli dotychczasowy wynik leczenia rokuje przywrócenie adwokatowi zdolności do pracy w okresie najwyżej 13 tygodni (art. 2 ust. 2 ustawy z 1. III.1949 r. oraz zarządzenie Min. Pracy i Opieki Społecznej z 8. VIII.1949 r.)⁶. Dla gruźlików zasiłek przysługuje przez 39 tygodni, może zaś być przedłużony do 52 tygodni (art. 14 ust. 1 ustawy z 22. IV.1959 r.)⁷.

Jak już wspomniano, zasiłek oblicza się od podstawy wymiaru świadczeń z okresu przed zachorowaniem. Nie bierze się więc pod uwagę okresu 3 miesięcy, w ciągu których niezdolny do pracy adwokat uczestniczył w dochodach zespołu, lecz okres ostatnich 3 miesięcy sprzed powstania niezdolności do pracy wywołanej chorobą. Adwokat niezdolny do pracy osiąga z reguły minimalne obroty w zespole, gdy tymczasem przed powstaniem jego niezdolności do pracy, gdy jeszcze był w pełni aktywny, obroty te mogły być znacznie większe. Powołany przepis art. 98 ustawy z 28. III.1933 r. nakazuje obliczać zasiłek z tego właśnie okresu 3 miesięcy wstecz przed początkiem niezdolności do pracy.

Dodajmy wreszcie, że ewentualne zasiłki z funduszu pomocy koleżeńskiej nie mają żadnego wpływu na uprawnienie adwokata do zasiłku chorobowego, gdyż nie stanowią one udziału w dochodach zespołu, a tylko przejaw wzajemnej pomocy.

W razie korzystania z lecznictwa zamkniętego adwokatowi przysługuje tzw. zasiłek domowy lub szpitalny (art. 104 ustawy z 28. III.1933 r.) według tych samych zasad co zasiłek chorobowy.

⁵ Dz. U. Nr 35, poz. 323.

⁶ Dz. Urz. Min. Pr. i Op. Społ. Nr 10, poz. 112.

⁷ Dz. U. Nr 27, poz. 170.

Zasiłek pogrzebowy przysługuje rodzinie adwokata-członka zespołu — w razie śmierci adwokata — w wysokości 7-tygodniowego ostatniego zarobku (art. 108 ustawy z 28.III.1933 r. i art. 8 ustawy z 1. III.1949 r.). Zasiłek ten określa się więc na podstawie ostatniego 7-tygodniowego okresu, w którym adwokat uczestniczył w dochodzie zespołu, choćby nawet w tym okresie był już niezdolny do pracy, a jego udział w dochodach zespołu wynikał z § 37 rozporządzenia o zespołach. W razie śmierci członka rodziny adwokata zespolonego otrzyma on tytułem zasiłku pogrzebowego swój ostatni 3-tygodniowy udział w dochodach zespołu.

Zasiłki pogrzebowe zawsze są wypłacane z funduszków ZUS, a nie z funduszków zespołu. Na uprawnienie do tego zasiłku nie mają również żadnego wpływu świadczenia z funduszków pomocy koleżeńskiej na wypadek śmierci adwokata.

Adwokatowi-kobiecie nie przysługuje zasiłek połogowy. Wykładnia przepisów ubezpieczeniowych przyjęła, że okres niezdolności do pracy z tytułu macierzyństwa (12 tygodni) powinien być traktowany tak jak okres niezdolności do pracy z tytułu choroby. Z tego względu przepis art. 76 ust. 3 ustawy stosuje się do okresu 12 tygodni macierzyństwa, w tym więc okresie adwokat-kobieta uczestniczy w dochodach zespołu tak jak w okresie niezdolności do pracy wywołanej chorobą. A ponieważ uczestniczy ona w dochodach zespołu, nie korzysta z zasiłku połogowego (art. 105 ust. 1 pkt 2 ustawy z 28.III.1933 r.). Natomiast adwokatce takiej przysługuje zasiłek pokarmowy (art. 105 ust. 1 pkt 3 powołanej ustawy), jeżeli karmi dziecko, za okres czasu nie dłuższy niż 12 tygodni. Stanowi on ekwiwalent 1 litra mleka dziennie. Wypłata następuje na podstawie zaświadczenia poradni dla matki i dziecka, stwierdzającej fakt oraz okres karmienia piersią. Członek rodziny adwokata będący karmiącą matką otrzymuje połowę takiego zasiłku.

V. Ubezpieczenie rodzinne

Unormowane dekretem z 28.X.1947 r.⁸ ubezpieczenie rodzinne przyznaje zasiłki rodzinne na dzieci oraz na współmałżonka. Prawo do zasiłków rodzinnych nabywa się dopiero po upływie tzw. okresu wyczekiwania i pod warunkiem zatrudnienia w pełnym wymiarze, a to zgodnie z rozp. Rady Min. z 17.XI.1959 r.⁹ Zasiłek przypada po przepracowaniu 3 miesięcy kalendarzowych w tym samym zakładzie pracy (§ 3 powołanego rozp. R.M.).

Za zakład pracy uważany jest zespół adwokacki, gdyż każdy zespół jest odrębną osobą prawną zgodnie z art. 10 ustawy. W związku z tym okólnik ZUS nr 22 wymaga przepracowania 3 miesięcy w tym samym zespole. Adwokat więc przechodzący do innego zespołu uzyskiwałby prawo do zasiłków rodzinnych dopiero po 3 miesiącach członkostwa w nowym zespole.

To stanowisko ZUS wymaga jednak korektury. Zgodnie bowiem z § 4 powołanego rozp. Rady Min. z 17.XI.1959 r. zachowuje się prawo do zasiłków rodzinnych także w razie zmiany zakładu pracy, jeżeli zmiana ta nastąpiła w rezultacie przeniesienia służbowego lub z zachowaniem ciągłości pracy według przepi-

⁸ Dz. U. Nr 66, poz. 414.

⁹ Dz. U. Nr 64, poz. 370.

sów dekretu z 18.I.1956 r.¹⁰ Adwokat nie traci więc prawa do zasiłków rodzinnych przede wszystkim wówczas, gdy zostaje przeniesiony do innego zespołu w trybie art. 74 ustawy, gdyż przeniesienie takie ma charakter przeniesienia służbowego w rozumieniu powołanego § 4. Ponadto, opierając się na art. 16 dekretu z 18.I.1956 r., należy w drodze analogii uznać, że adwokat nie traci ciągłości pracy wymaganej do otrzymania zasiłków rodzinnych, jeżeli przejście z zespołu do zespołu nastąpiło za wzajemnym porozumieniem pomiędzy dotychczasowym zespołem a przenoszącym się adwokatem. Przejawem takiego porozumienia może być skrócenie okresu 3-miesięcznego wypowiedzenia członkostwa w zespole, przewidziane w art. 18 rozp. o zespołach. W pozostałych jednak wypadkach przeniesienia się z zespołu do zespołu adwokat traci prawo do zasiłku rodzinnego i może je odzyskać dopiero po 3-miesięcznym pobycie w nowym zespole.

Aplikanci adwokaccy, jak wskazano wyżej, podlegają obowiązkowi ubezpieczenia, korzystają więc także z zasiłków rodzinnych, gdy mają ku temu uprawnienia. Z chwilą ukończenia aplikacji adwokackiej aplikant traci prawo do świadczeń z ubezp. społ. z tytułu aplikacji. Jeżeli następnie zostanie on wpisany na listę adwokatów i przyjęty do tego samego zespołu, w którym odbywał aplikację, to należy uznać, że nie obowiązuje go 3-miesięczny okres wyczekiwania do uzyskania zasiłku rodzinnego już z tytułu wykonywania zawodu w zespole — pod warunkiem jednak, że przerwa pomiędzy ukończeniem aplikacji a przyjęciem do zespołu nie przekroczy 3 miesięcy (również analogia z art. 16 dekretu z 18.I.1956 r.).

Rozporządzenie Rady Min. z 17.XI.1959 r. wprowadza jeszcze drugi warunek niezbędny do uzyskania zasiłku rodzinnego. Jest to — jak już zaznaczyliśmy — wymaganie pełnego zatrudnienia (zatrudnienia w pełnym wymiarze godzin, jak mówi § 3 powołanego rozporządzenia). Ustawodawca przewidział sytuacje, w których dla danej kategorii pracowników, ze względu na szczególne warunki ich pracy, nie są ustalone normy czasu pracy (§ 3 ust. 4 powołanego rozporządzenia). Ten stan rzeczy zachodzi właśnie w stosunku do adwokatów zespołowych. Wobec tego ZUS w porozumieniu z Min. Sprawiedl. i NRA ustalił, że zasiłek rodzinny przysługuje adwokatowi tylko za ten miesiąc, w którym osiągnął on zarobek miesięczny wynoszący równą część udziału w podziale dochodu zespołu (tzn. w świetle obecnie obowiązujących uchwał rad adwokackich — kwotę 2 000 zł bez obliczenia podatku od wynagrodzeń). Gdyby jednak w zespole równa część udziału w dochodzie zespołu w danym miesiącu wynosiła — ze względu na małe obroty zespołu — mniej niż 2 000 zł, to członkowie nie tracą za ten miesiąc prawa do zasiłku rodzinnego, gdyż otrzymują ten równy udział w dochodzie zespołu.

Adwokat, który nie wypracował na rzecz zespołu kwoty, jaka przypada członkom zespołu z równego podziału i co do którego została za dany miesiąc podjęta uchwała z § 36 rozporządzenia, nie otrzyma zasiłku rodzinnego za ten miesiąc. Zespoły, podejmując uchwałę z § 36 rozp., powinny więc mieć zawsze na uwadze, że uchwała ta nie tylko ogranicza udział adwokata w dochodach zespołu, ale pozbawia go również zasiłku rodzinnego.

To samo dotyczy także adwokata, który nie wypracował kwoty, jaka przypada z równego podziału i któremu zmniejszono uchwałą zespołu udział w tym dochodzie z tytułu posiadania stałego dochodu ubocznego (§ 35 rozp. o zespołach).

Należy wreszcie pamiętać, że nie może korzystać z zasiłku rodzinnego adwo-

¹⁰ Dz. U. Nr 2, poz. 11.

kat, który sam albo którego małżonek jest płatnikiem podatku dochodowego lub podatku dochodowego i obrotowego bądź też podlega podatkowi wyrównawczemu (§ 5 rozp. z 17. XI.1959 r.).

VI. Zaopatrzenie emerytalne

Adwokaci wykonujący zawód w zespole uzyskali z mocy art. 77 ustawy zaopatrzenie emerytalne według powszechnego zaopatrzenia emerytalnego pracowników i ich rodzin. Zaopatrzenie to jest unormowane dekretem z 25.VI.1954 r.¹¹ Mogę tutaj tylko jak najbardziej sumarycznie przedstawić wymagania do uzyskania świadczeń z tytułu zaopatrzenia, uwzględniając zarazem dokładniej specyfikę adwokacką.

Renta starcza przysługuje po osiągnięciu odpowiedniego wieku (65 lat mężczyzna, 60 lat kobieta) i odpowiedniego okresu zatrudnienia, wynoszącego dla mężczyzn 25 lat, a dla kobiety 20 lat. Jeżeli adwokat ma dostateczny okres zatrudnienia i zaprzestanie pracy nie wcześniej niż na 5 lat przed osiągnięciem wymaganego wieku, uzyska mimo to rentę po osiągnięciu tego wieku. Wcześniejsze więc zaprzestanie pracy przekreśla uprawnienia rentowe, chyba że mężczyzna ma 35 lat pracy, kobieta zaś 30 lat.

Przy ocenie uprawnień do renty starszej bierze się pod uwagę wszystkie okresy zatrudnienia, kiedykolwiek było ono spełniane, i to zupełnie niezależnie od tego, czy adwokat z tytułu tego zatrudnienia był czy też nie był zgłoszony do ubezpieczenia i czy były za to ubezpieczenie płacone składki. Wszelkie więc zatrudnienie adwokata z innego tytułu niż wykonywanie zawodu adwokackiego (radcostwo prawne z tytułu umowy o pracę czy też wszelkiego rodzaju inne zatrudnienie) zalicza się do okresu koniecznego do uzyskania renty starszej. Jeżeli natomiast chodzi o wykonywanie zawodu adwokackiego, to za zatrudnienie rozporządzenie uznaje tylko pracę w zespołach adwokackich od 1.I.1964 r.

Przepisy o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym znają jednak obok okresu zatrudnienia (art. 7 dekretu) okresy zaliczalne do zatrudnienia (art. 8 dekretu). Są to okresy, w których ubiegający się o rentę nie był pracownikiem, lecz mimo to okresy te zalicza mu się do „wysługi lat”, jednakże tylko wówczas, gdy występują one łącznie z okresem zatrudnienia. Nie można więc uzyskać renty tylko na podstawie samych okresów zaliczalnych, trzeba ponadto, żeby łączyły się one z okresem zatrudnienia. Takim np. okresem zaliczalnym do zatrudnienia jest członkostwo w zespole przed 1.I.1964 r. Jeżeli więc adwokat wstąpił do zespołu np. 1.I.1951 r., to do okresu koniecznego do uzyskania renty starszej zaliczy mu się cały czas pracy w zespole od 1.I.1951 r. do 31.XII.1963 r., pod warunkiem jednak, że bądź jest nadal w zespole po 1.I.1964 r., bądź też nie jest wprawdzie po 1.I.1964 r. w zespole, ale pozostaje w stosunku pracy (np. jako radca prawny), bądź wreszcie przed pracą w zespole, tj. przed 1.I.1951 r., pozostawał w stosunku zatrudnienia, i to kiedykolwiek, a niekiedy bezpośrednio przed 1.I.1951 r.

Okresy zaliczalne do zatrudnienia wymienia art. 8 dekretu, do treści więc tego przepisu należy odesłać czytelnika. Wśród tych okresów figuruje także: służba pełniona w armiach sojusznicych w okresie wojny 1939—1945, pobyt w niewoli od 1.IX.1939 r. do 9.V.1945 r., pobyt w niemieckich obozach koncentracyjnych

¹¹ Tekst jednolity: Dz. U. z 1958 r. Nr 23, poz. 97.

i w obozach pracy przymusowej od 1.IX.1939 r. do 9.V.1945 r. Co się tyczy tych okresów, to wymaganie ustawy jest o tyle surowsze, że zalicza ona te okresy do zatrudnienia tylko wówczas, gdy pracownik był zatrudniony bezpośrednio przed tymi okresami lub do 1.IX.1939 r. i ma za sobą co najmniej 5 lat pracy po wyzwoleniu. Jeżeli np. ktoś był zatrudniony jako pracownik do 1935 r., następnie prowadził własny warsztat i w okresie okupacji został wysłany do obozu koncentracyjnego, to okresu pobytu w tym obozie nie zaliczy mu się do „wysługi lat”.

Rozporządzenie wprowadza w tym zakresie pewien przywilej dla adwokatów, tej mianowicie treści, że zaliczeniu ulegają wyżej wspomniane okresy, jeżeli tylko bezpośrednio przed nimi lub przed 1.IX.1939 r. adwokat wykonywał zawód adwokacki, tzn. był wpisany na listę adwokatów (§ 3 pkt 3 rozporządzenia). Dotyczyć to będzie jednak tylko tych adwokatów, którzy po wyzwoleniu pozostawali co najmniej przez 5 lat w zatrudnieniu (art. 8 ust. 3 dekretu). Dla adwokatów należących do zespołów utworzonych na mocy ustawy i nie mających innych okresów zatrudnienia przywilej ten będzie miał znaczenie dopiero po 5-letnim pobycie w zespole, liczonym nie wcześniej niż od 1.I.1964 r.

Należy jednak zaznaczyć, że okresów zaliczalnych do „wysługi lat” nie bierze się pod uwagę, jeżeli w tym samym okresie istniał stosunek zatrudnienia, żadną więc miarą ten sam okres nie może być liczony dwukrotnie. Za okres zaliczalny uważa się np. okres nauki w szkołach wyższych pod warunkiem, że pracownik był zatrudniony bezpośrednio przed wstąpieniem do szkoły (art 8 ust. 1 pkt 2 dekretu). Jeżeli student w okresie studiów był jednocześnie pracownikiem, to okres ten zalicza mu się tylko raz z tytułu jego zatrudnienia, a nie 2 razy: raz z tytułu zatrudnienia, a drugi raz z tytułu nauki w szkole wyższej.

Powstaje pytanie, czy do okresu zatrudnienia zalicza się aplikację adwokacką. Niewątpliwie zalicza się aplikację adwokacką pełnioną pod rządem ustawy, a to ze względu na jej art. 89. Również zalicza się okres aplikacji odbywanej pod rządem ustawy z 27.VI.1950 r., tzn. całą aplikację, wszystkim tym, którzy byli aplikantami w dniu 27.VIII.1950 r., tj. w dniu wejścia w życie tej ustawy, a to ze względu na jej art. 118 (według tekstu pierwotnego). Wprawdzie obowiązek ubezpieczenia aplikantów adwokackich został wyjaśniony dopiero okólnikiem ZUS z 17.XII.1953 r., jednakże okólnik ten miał tylko charakter wyjaśniający¹², nie ma więc żadnych podstaw do zaliczenia okresu aplikacji dopiero od daty tego okólnika.

Osobiście uważam, że istnieją podstawy do zaliczenia aplikacji pełnionej także przed wejściem w życie ustawy z 27.VI.1950 r., jeżeli aplikant adwokacki otrzymywał od patrona wynagrodzenie, a to na podstawie art. 7 dekretu o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym, gdyż przepis ten za okresy zatrudnienia uważa okresy pracy wtedy, gdy pracownikowi przysługuje za nie wynagrodzenie.

Również do okresu zatrudnienia wliczać należy, moim zdaniem, okresy aplikacji sądowej, jeżeli za te okresy przysługiwało aplikantowi sądowemu wynagrodzenie. Zgodnie bowiem z § 2 rozp. Min. Sprawiedliwości z 7.XI.1960 r.¹³ do praw i obowiązków aplikantów stosuje się odpowiednio przepisy o państwowej służbie cywilnej, skoro zaś za okres aplikacji sądowej przysługuje aplikantowi sądowemu wynagrodzenie, to spełnione są warunki art. 7 dekretu o powsz.

¹² „Ustrój adwokatury”, Komentarz, S. Janczewski i in., str. 178—179.

¹³ Dz. U. Nr 51, poz. 301.

zaopatrzeniu emerytalnym. Należy dodać, że jeśli chodzi o stosunki przedwojenne, to okres zatrudnienia stanowiłaby tylko tzw. etatowa aplikacja sądowa.

Uwagi powyższe dotyczą także rent inwalidzkich (art. 34 i nast. dekretu o p.z.e.) oraz rent rodzinnych (art. 44 i nast. tego dekretu). Rozporządzenie przewiduje jednak pewien ulgowy tryb uzyskiwania tych rent.

Tak więc do uzyskania renty inwalidzkiej konieczny jest w zasadzie — dla osób w wieku powyżej 30 lat — 5-letni okres zatrudnienia w ciągu ostatnich 10 lat przed powstaniem inwalidztwa (art. 38 dekretu o p.z.e.). Ustawodawca liczył się z tym, że adwokaci, którzy nie byli w stosunku zatrudnienia i od 1950 r. lub od lat następnych pracowali w zespołach, mogliby uzyskać rentę inwalidzką dopiero wtedy, gdyby inwalidztwo ich powstało po 1.I.1969 r., tj. po przebyciu 5 lat w obecnych zespołach. Adwokaci tacy pozostawaliby w razie powstałego w tym okresie inwalidztwa bez żadnego zaopatrzenia, chyba że inwalidztwo powstałoby wskutek wypadku w zatrudnieniu, wówczas bowiem okres 5-letni nie jest wymagany i wystarczy choć jeden dzień pracy w zespole po 1.I.1964 r. Ustawodawca wprowadził więc w § 4 ulgowe warunki uzyskania renty inwalidzkiej (gdy inwalidztwo nie jest rezultatem wypadku w zatrudnieniu), ulgowe w tym sensie, że do okresu zatrudnienia koniecznego do uzyskania renty inwalidzkiej zalicza się okres wykonywania zawodu adwokackiego w ciągu 10 lat przed powstaniem inwalidztwa. Zalicza się więc nie tylko okres pracy w zespole przed 1.I.1964 r., lecz także okres wykonywania zawodu w kancelarii indywidualnej czy w innej formie (radcostwo na podstawie umowy zlecenia). Dotyczy to jednak tylko tych adwokatów, którzy w dn. 1.I.1964 r. należeli do zespołu lub którzy przystąpili do zespołu najpóźniej w dn. 31.XII.1964 r. Adwokaci praktykujący indywidualnie, którzy przed 31.XII.1964 r. nie przystąpią do zespołu, nie będą więc mogli korzystać z tego dobrodziejstwa. Wymienione postanowienia dotyczą tylko tych wypadków, gdy inwalidztwo powstanie przed 1.I.1970 r., po tej bowiem dacie 5-letni okres zatrudnienia dadzą już zespoły istniejące od 1.I.1964 r. Adwokat więc, który przystąpił do zespołu np. 20.VI.1965 r. i stał się inwalidą przed 20.VI.1970 r. (jeżeli ma przynajmniej zaliczone 30 lat), nie ma zaś innych okresów zatrudnienia lub zaliczalnych do zatrudnienia, nie uzyska renty inwalidzkiej z braku 5-letniego okresu, chyba że inwalidztwo było rezultatem wypadku w zatrudnieniu.

Powyższe uwagi mają zastosowanie także do renty rodzinnej. Zgodnie z art. 44 dekretu o p.z.e. rodzinie po zmarłym adwokacie przysługuje renta rodzinna (przy spełnieniu innych wymagań ustawy), jeżeli adwokat-członek zespołu bądź zmarł wskutek wypadku w zatrudnieniu bądź też miał w chwili śmierci warunki wymagane do uzyskania renty inwalidzkiej lub starczej albo pobierał jedną z tych rent. Warunki potrzebne do uzyskania renty inwalidzkiej przez adwokata, od czego może zależeć uprawnienie do renty rodzinnej dla rodziny po zmarłym adwokacie, oceniać należy według wyżej podanych zasad.

Renciście-adwokatowi przysługuje w razie śmierci jego członka rodziny wymieniony w art. 61 dekretu zasiłek pogrzebowy wynoszący w każdym wypadku śmierci 100% podstawy wymiaru renty (tzn. w wysokości przeciętnego miesięcznego zarobku, od którego została obliczona renta), w razie zaś śmierci adwokata-rencisty przysługuje pozostałej po nim rodzinie zasiłek pogrzebowy równający się 3-miesięcznej rencie.

VII. Renciści w NRA

Od dnia 1 stycznia 1959 r. istniał przy Naczelnej Radzie Adwokackiej Fundusz Samopomocy Koleżeńskiej, działający na podstawie regulaminu w brzmieniu nadanym mu uchwałą NRA z 11.XII.1960 r.¹⁴ Z Funduszu tego przyznawane były zasiłki obligatoryjne i wyjątkowe. Do pierwszych należą zasiłki przyznawane: 1) adwokatom, którzy ukończyli 65 lat życia i pozostawali 25 lat na liście adwokatów albo którzy pozostawali w zawodzie przez lat 30; 2) wdowom po takich adwokatach, jeżeli śmierć adwokata nastąpiła po 31.VIII.1939 r., a wdowa ukończyła 55 lat życia lub wychowywała przynajmniej 1 dziecko zmarłego adwokata do ukończenia przez nie lat 18. Ponadto z Funduszu tego mogły otrzymywać zasiłki tzw. wyjątkowe na czas oznaczony inne osoby (adwokaci, małżonek zmarłego adwokata, dzieci adwokata lub inne osoby będące na jego utrzymaniu), które nie miałyby prawa do zasiłku stałego.

Zasiłki te NRA mogła wypłacać tylko dzięki włożeniu na każdego adwokata składki na ten cel w kwocie 90 zł miesięcznie. Tak wysokie obciążenie adwokata składką na pomoc koleżeńską nie dałoby się utrzymać przy jednoczesnym ponoszeniu przez zespoły składki na ubezpiec. społ. Stąd też objęcie zespołów ubezpieczeniem społ. pociąga za sobą konieczność zaprzestania wypłacania świadczeń z Funduszu Pomocy Koleżeńskiej w takim zakresie, jaki istniał do 31.XII.1963 r. Z drugiej znów strony osoby korzystające dotychczas z zasiłku z NRA w przeważającej liczbie wypadków nie nabyłyby prawa do świadczeń rentowych z ubezpiec. społecznego i pozostałyby bez żadnej pomocy.

Mając to na uwadze, ustawa w art. 107 wprowadziła zasadę przyznania przez ZUS świadczeń dla tej kategorii osób, konkretyzację zaś tej zasady zawierają przepisy § 6 i 7 rozporządzenia. Problemem tym zajmuje się również okólnik ZUS nr 18 z 20.III.1964 r.

Otóż ogólna zasada sprowadza się do tego, że ZUS przejął na siebie, począwszy od marca 1963 r., obowiązek wobec uprawnionych do otrzymywania zasiłków obligatoryjnych oraz zasiłków wyjątkowych (tych ostatnich, jeżeli były wypłacane co najmniej przez 1 rok przed 1.I.1964 r.). Uprawnionymi są tylko te osoby, które znalazły się w wykazie sporządzonym przez Min. Sprawiedliwości według stanu na 1.II.1964 r. Zamiast tych zasiłków ZUS przyznaje osobom uprawnionym renty starcze, inwalidzkie lub rodzinne. Renty te jednak będzie ZUS wypłacać tylko tym osobom, które odpowiadają pewnym warunkom wynikającym z przepisów o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym. Do uzyskania np. renty starczej konieczny jest wiek emerytalny (65, 60 lat) natomiast nie potrzeba mieć „wysługi lat” (25, 20 lat). Adwokat, który nie ma odpowiedniego wieku, lecz jego stan zdrowia uzasadnia uznanie go za inwalidę (choćby III grupy), otrzyma rentę inwalidzką również bez względu na okres zatrudnienia. Wreszcie wdowy, rodzice bądź dzieci zmarłego adwokata otrzymują rentę rodzinną, jeżeli czynią zażość wymaganiom wieku lub wychowują dzieci bądź też są inwalidami (art. 45 dekretu o p.z.e.).

Natomiast wysokość renty jest oderwana od przepisów o p.z.e., uprawniony więc otrzymuje w zasadzie rentę w wysokości otrzymywanego z NRA zasiłku, przy czym renta dla adwokata nie może przekraczać kwoty 1500 zł miesięcznie, a dla rodziny zmarłego 750 zł miesięcznie. Regulamin F.S.K. przewidywał ograniczenie wypłaty zasiłku w razie posiadania pewnych dochodów. Dla ustalenia

¹⁴ „Palestra” nr 3 z 1961 r., str. 72—73.

wysokości renty z ZUS decyduje kwota przyznanego zasiłku bez powyższych ograniczeń.

W razie śmierci adwokata, który otrzymał rentę z tytułu zasiłku przyznanego przez NRA, rodzina jego otrzymuje rentę rodzinną w wysokości połowy renty miesięcznej pobieranej przez adwokata (§ 7).

Wreszcie rozporządzenie w § 7 ustala specjalną podstawę wymiaru zasiłku pogrzebowego.

Wszystkie te osoby, które otrzymują rentę z ZUS w powyższym trybie są — jeśli się można tak wyrazić — normalnymi rencistami ZUS. Mają więc one prawo do wszystkich świadczeń, jakie przysługują rencistom, w szczególności do korzystania z lecznictwa uspołecznionego. Stosują się do nich jednak także wszelkie rygory dotyczące rencistów. W szczególności uprawniony może korzystać tylko z jednej renty. Jeżeli więc adwokat otrzymywał dotychczas zasiłek z NRA, a jednocześnie miał rentę z ubezpieczenia społecznego (powszechnego lub szczególnego, jak kolejowe, wojskowe itd.), to obecnie będą mu przysługiwać 2 renty: jedna zamiast zasiłku z NRA i druga z ubezpieczenia. Jednakże otrzymać może tylko jedną z tych rent według swego wyboru, a w razie braku wyboru — rentę wyższą.

Przepisy o zawieszeniu renty (patrz niżej) dotyczą również osób, które otrzymują rentę z ZUS zamiast zasiłku z NRA.

VIII. Zawieszenie renty

Wyplata rent z powszechnego zaopatrzenia emerytalnego ulega zawieszeniu w razie osiągnięcia przez rencistę określonych dochodów. Zagadnienie to normuje rozporządzenie Rady Min. z 6.V.1958 r.¹⁵ i do jego przepisów należy tu odesłać. Stwierdzić tylko trzeba, że renta ulega zawieszeniu, jeżeli rencista osiąga zarobek z pracy w wysokości co najmniej 500 zł miesięcznie bądź też dochód z innych zajęć podlegających podatkowi od wynagrodzeń w kwocie nie mniejszej niż 750 zł miesięcznie. Dopuszczalna jest natomiast kumulacja tych 2 źródeł; w ten sposób rencista może osiągnąć z pracy 499 zł miesięcznie oraz z innych zajęć podlegających podatkowi od wynagrodzeń 749 zł miesięcznie i wówczas renta nie ulegnie zawieszeniu. Dla naszych rozważań istotne znaczenie ma pozycja adwokata-rencisty członka zespołu, wypadki takie bowiem w praktyce zachodzą nierzadko.

Adwokat-rencista powinien w zasadzie otrzymywać w zespole co najmniej 2 000 zł miesięcznie. Ponieważ nie jest on pracownikiem zespołu, może osiągnąć w zespole 749 zł, jeżeli zaś osiąga dochód wyższy, powoduje to zawieszenie przysługującej mu renty. Na tym tle zarysowują się już pewne konflikty. Zespół burzy się przeciwko temu (oczywiście gdy adwokat nie wyrabia minimum), by w tych warunkach wypłacić mu pełną kwotę 2 000 zł, powodując jednocześnie tym samym „zwolnienie” ZUS od obowiązku płacenia renty.

Wydaje się, że kwestia ta nie znalazła się w polu widzenia przy ustalaniu obowiązku wypłaty minimum. Nie można na udział w wysokości minimum zaliczyć renty jako dochodu ubocznego, gdyż otrzymanie renty nie jest równoznaczne z zajęciem ubocznym (§ 35 rozporządzenia). Nie rozwiąże tego zagadnienia nawet (są takie próby) stosowanie § 35 rozp. o zespołach. Można by wprawdzie

¹⁵ Dz. U. Nr 26, poz. 111.

(i to tylko dyskusyjnie) przeprowadzać takie rozumowanie: członek zespołu bierze na siebie obowiązki wymienione w § 1 rozporządzenia o zespołach. Jeżeli członek zespołu jest rencistą z tytułu wieku czy inwalidztwa, nie jest już w stanie wypełniać tych obowiązków w pełnym rozmiarze i nie może brać pełnego udziału w pracach zespołu. Jeżeli mimo to w zespole pozostaje, to ten brak jego pełnego udziału (czego zewnętrznym przejawem mogą być niskie obroty) uznać należy za nie usprawiedliwiony. Jednakże nawet i wówczas powstaną trudności. Jeżeli adwokat-rencista nie otrzyma w zespole minimum, ale otrzyma 750 zł lub więcej, to z jednej strony pozbawiony będzie udziału w równej części dochodu, z drugiej zaś renta jego ulegnie zawieszeniu. Nie ma bowiem żadnej podstawy do ograniczenia udziału adwokata w dochodach zespołu (nawet na jego wniosek) do kwoty 749 zł miesięcznie, jeżeli wypracował on większą kwotę.

Ustawa daje wprawdzie wyjście z tej sytuacji, wyjście jednak przykre i z trudem dające się pogodzić z tradycyjną zasadą koleżeństwa. Jest to wyjście przewidziane w art. 19 ustawy. Wyjściem tym jest uchwała rady stwierdzająca trwałą niezdolność danego adwokata do wykonywania zawodu na skutek upadku sił fizycznych lub umysłowych. W razie powzięcia przez radę takiej uchwały (na podstawie orzeczenia komisji do spraw inwalidztwa i zatrudnienia), adwokat nią objęty zostaje skreślony z listy zespołu. Trzeba jednak zaznaczyć, że przepis ten ma na celu nie tyle ochronę interesów zespołu, ile zapewnienie właściwej obsługi prawnej, trwała bowiem niezdolność do wykonywania zawodu musi pociągać za sobą świadczenie pomocy prawnej w sposób oczywiście wadliwy. Jeżeli zaś adwokat pomocy prawnej świadczyć już nie może, to nie ma powodu do pozostawania w zespole. Uważam więc, że rady powinny z tego przepisu korzystać we wszystkich tych wypadkach, gdy wymaga tego właściwy poziom obsługi prawnej.

Niemniej pozostaje nadal zagadnienie adwokatów-rencistów członków zespołów nie pozbawionych w całości zdolności do pracy, lecz mogących pracować tylko na „bardzo zwolnionych obrotach” i stających się w ten sposób ciężarem dla zespołów. Wydaje się, że w takich wypadkach minimum powinno się zamykać kwotą nie powodującą zawieszenia renty, jeżeli oczywiście adwokat-rencista nie wypracował większej sumy.

Dodać wreszcie należy, że zawieszeniu nie podlega renta inwalidzka uzyskana z tytułu wypadku w zatrudnieniu.

IX. Podstawa wymiaru świadczeń

Zasiłki chorobowe oblicza się od przeciętnego tygodniowego zarobku z okresu zatrudnienia w ciągu ostatnich 13 tygodni przed zachorowaniem (art. 99 ustawy z 28.III.1933 r.). Renty zaś oblicza się od przeciętnego miesięcznego zarobku z ostatnich 12 miesięcy zatrudnienia lub z kolejnych 2 lat dowolnie wybranych przez zainteresowanego z ostatnich 10 lat zatrudnienia przed zgłoszeniem wniosku o rentę (art. 10 dekretu o p.z.e.).

Adwokaci nie otrzymują zarobku, lecz uczestniczą w podziale dochodu zespołu (art. 76 ustawy i § 34 rozporządzenia). Zaszła więc konieczność ustalenia, od jakiej podstawy wymiaru obliczane są świadczenia z ubezpieczenia społecznego. Normuje to § 2 rozp. z 4.III.1964 r. stanowiąc, że za zarobek adwokata stanowiący podstawę wymiaru świadczeń (i składek, o czym niżej) uważa się udział adwokata w podziale dochodu zespołu w częściach równych, udział w nadwyżce oraz dodatek za kierownictwo zespołu (§ 32 rozporządzenia o zespołach).

Powstałaby trudność ustalenia podstawy wymiaru renty dla adwokata, który nabędzie prawo do renty przed rokiem pracy w zespole obecnego typu, dochody bowiem w zespołach przed 1.I.1964 r. nie są zarobkiem w rozumieniu ustawy i nie mogą stanowić podstawy wymiaru renty. Nie można też tych dochodów (2 lata z ostatnich 10 lat) brać za podstawę wymiaru renty. Dlatego też § 5 rozporządzenia stanowi, że jeżeli adwokat uzyskuje prawo do renty przed upływem roku pracy w zespole, a był w tym zespole 1.I.1964 r. lub przystąpił do zespołu w ciągu 1964 r., to za podstawę wymiaru renty przyjmuje się jego zarobek w zespole, choć nie obejmuje on roku pracy.

X. Składki

Zgodnie z art. 77 ustawy składki na ubezpieczenie społeczne pokrywają zespoły adwokackie. Zgodnie z § 1 ust. 2 rozporządzenia w zakresie m. in. wymiaru i poboru składek zespoły adwokackie uważa się za jednostki gospodarki uspołecznionej. Składka ta wynosi 15,5% (§ 1 rozp. Rady Min. z 10.II.1951 r.)¹⁶.

Sposób obliczania składki wymaga zastosowania określonego wzoru, który podaje powołany okólnik ZUS nr 22. Celem ustalenia zarobków adwokatów, od których ulega wymierzeniu składka na ubezpiec. społ., należy od obrotu zespołu za dany miesiąc odjąć koszty administracyjne wskazane w § 30 rozporządzenia. Do kosztów tych, jak wyjaśnia okólnik, nie wlicza się wynagrodzenia aplikantów adwokackich i składki na ubezpiec. od tego wynagrodzenia, a to dlatego, że wydatki na ten cel mieszczą się już w świadczeniach na rzecz organu samorządu adwokackiego (§ 31 rozporządzenia o zespołach), te ostatnie zaś świadczenia obliczone są od obrotu zespołu, gdyż mieszczą się w pojęciu kosztów zespołu (§ 30 tego rozporządzenia).

Obrót zespołu, pomniejszony o jego koszty administracyjne, stanowi zarobek adwokata, przy czym 15,5% tego zarobku musi przejść na pokrycie składki na ubezpieczenie społeczne. Gdyby więc składkę 15,5% wymierzono od różnicy pomiędzy obrotem zespołu a kosztami administracyjnymi (bez wliczenia do nich składki na ubezpieczenie społeczne), to obrót byłby zmniejszony nie o całość kosztów administracyjnych zespołów, nie byłby mianowicie zmniejszony o składkę na ubezpiec. społ. Z tych względów obliczenie składki należy przeprowadzić w ten sposób, że obrót miesięczny zespołu zmniejszony o koszty administracyjne (jednakże bez składki na ubezpiec. społeczne) należy pomnożyć przez wskaźnik 0,8658, od sumy obrotu zmniejszonego o koszty administracyjne zespołu odjąć należy powyższy iloczyn i otrzymana w ten sposób kwota stanowi składkę na ubezpiec. społeczne od zarobków adwokatów. Wyjaśni to najlepiej następujący przykład:

Obrót zespołu wynosi 60 000 zł. Koszty administracyjne (bez składki na ubezpiec. za adwokatów) — 20 000 zł. Pozostaje suma 40 000 zł. Kwotę tę mnożymy przez 0,8658, otrzymujemy iloczyn 34 632 zł. Od 40 000 zł odejmujemy 34 632 zł. Różnica wynosi 5 368 zł i ona to stanowi składkę na ubezpiec., należną za dany miesiąc od zarobków adwokatów w tym zespole.

Ponadto zespół płaci składkę od dodatku za kierownictwo zespołu, od uposażenia aplikantów adwokackich i od wynagrodzenia personelu biurowego zespołu. Składkę na ubezpiec. społ. od wynagrodzenia za kierownictwo zespołu i od wynagrodzenia personelu biurowego wlicza się do kosztów administracyjnych zespołu.

¹⁶ Dz. U. Nr 9, poz. 70.

XI. Czynności zespołu w zakresie ubezpieczenia społecznego

Zespół jako jednostka gospodarki uspołecznionej dokonuje pewnych czynności w zakresie ubezp. społ. W szczególności zespół obowiązany jest zarejestrować się we właściwym terytorialnie oddziale ZUS, przysyłając zgłoszenie na odpowiednich drukach. Zespół obowiązany jest składać miesięczną deklarację rozliczeniową, obliczać składki i przekazywać należną z tego tytułu kwotę do ZUS do dnia 10 danego miesiąca za ubiegły miesiąc kalendarzowy (§ 7 rozp. Rady Min. z 23.I.1959 r.¹⁷).

Zespoły wydają legitymacje ubezpieczeniowe swym członkom oraz wypłacają im zasiłki chorobowe i rodzinne za okres od 1.III.1964 r., a to zgodnie z uchwałą Kom. Ekonomicznego Rady Min. z 22.III.1950 r.¹⁸, uchwałą Prez. Rządu z 8.XII.1951 r.¹⁹ oraz — co do zasiłków rodzinnych — rozp. Min. Pracy i Op. Społ. z 16.I.1948 r.²⁰. Wypłatę zasiłków przez zespoły przewiduje również okólnik ZUS nr 22 (punkt 6.1). Kwoty wypłacone z tytułu zasiłków zaliczają zespoły na należność z tytułu składki na ubezp. społ. zgodnie z § 4 powołanego rozp. z 23.I.1959 r. Zalecić należy zespołom dużą ostrożność i uwagę przy wypłacie zasiłków, wypłacone bowiem nieprawnie zasiłki obciążą zespół.

Zarówno przy obliczaniu składki, jak i przy wypłacie zasiłków mogą powstać spory: z jednej strony pomiędzy zespołem a Zakładem Ubezpieczeń Społecznych, a z drugiej strony pomiędzy zespołem a osobami otrzymującymi zasiłki. Istnieje szereg norm regulujących tryb załatwiania tych sporów oraz powołane są do tego odpowiednie organy. Ramy niniejszej pracy nie pozwalają na omówienie tego zagadnienia, dlatego, też odsyłam zainteresowanych w tej materii do mego artykułu pt. „Organy właściwe do rozpoznawania sporów z Zakładem Ubezpieczeń Społecznych”²¹.

Należy jednak podkreślić tutaj 2 momenty. Po pierwsze — zespoły adwokackie nie są powołane do wydawania żadnych decyzji w sprawie zasiłków chorobowych i rodzinnych. Jeżeli pomiędzy zespołem a zainteresowanym powstanie na ten temat spór, sprawę należy przekazać oddziałowi ZUS i tylko ten wydać może decyzję z pouczeniem o właściwych środkach prawnych. Po drugie — w razie sporu pomiędzy ZUS a zespołem co do wymiaru składki na ubezp. społ. — w razie zawiadomienia go o obciążeniu składką w rozmiarach, zdaniem zespołu, niesłusznych — powinien w ciągu miesiąca od otrzymania zawiadomienia żądać od ZUS sprostowania dokonanego wymiaru składki. Dopiero wówczas ZUS wyda właściwą decyzję, od której przysługują środki odwoławcze. Pominięcie przez zespół żądania sprostowania wymiaru składki pozbawi go środków odwoławczych i spowoduje uprawomocnienie się wymierzonej składki.

¹⁷ Dz. U. Nr 9, poz. 46.

¹⁸ Monitor Polski Nr A—42, poz. 485.

¹⁹ Monitor Polski Nr A—103, poz. 1499.

²⁰ Dz. U. Nr 4, poz. 32.

²¹ „Praca i Zabezpieczenie Społeczne” nr 12 z 1960 r., str. 44 i nast.